

Petr SKLENÁŘ, glavni ekonomista banke J&T Banka

Pavel RYSKA, analitičar banke J&T Banka.

Višegradska četvorka: Područije iznadprosječnog rasta

Pandemija COVID-19 i vladina ograničenja izazvali su potres koji je pogodio i koji će i dalje uticati na sve centralnoeuropske ekonomije. Vidimo međutim nekoliko razloga, zbog kojih Poljska, Češka, Slovačka i Mađarska imaju šansu da ostanu područja sa natprosječnim ekonomskim rastom u EU.

Naše zemlje su među liderima u rastu međunarodnog trgovinskog prometa posljednjih decenija. Izvoz u pojedinim zemljama Višegradske grupe sada je 7-10 puta veći nego 2000. godine. Naš region, naseljen sa 64 miliona ljudi (0,8% svjetske populacije), čini 1,2% globalnog BDP-a i više od 3,3% svjetskog trgovinskog prometa. Nemamo značajna ležišta prirodnih resursa (sirove nafte, prirodnog gasa, ruda metala), ali sve naše zemlje bilježe trgovinski suficit. Devedesetih godina smo prošli kroz uspješnu ekonomsku transformaciju u danas na svjetskom tržištu nudimo visokokvalitetne proizvode po konkurentnim cijenama. Čak i potres izazvan pandemijom COVID-19 nije promijenio ovo stanje – Poljska i Češka koračaju prema rekordnom suficitu u vanjskoj trgovini.

Često se naglašava da je češka ekonomija u velikoj mjeri zavisna od Njemačke, jer tamo ide jedna trećina češkog izvoza. Slično je i sa Poljskom. Poljska i Češka su postale ključni njemački trgovinski partneri. Po pitanju uvoza, Poljska je za Njemačku partner broj 5 dok je Češka na 7. mjestu. Njemačka više uvozi jedino iz Francuske, SAD-a, Holandije i Kine. Na primjer: godišnji spoljnotrgovinski promet između Njemačke i Češke prelazi 92 milijarde eura – isto kao promet između Njemačke i Rusije i Turske zajedno.

Poljska, Češka i Mađarska nisu u eurozoni, a opet jačaju svoju poziciju u trgovini sa Njemačkom – ili je možda zato i jačaju. Vlastita valuta sa promjenljivim kursom omogućava ekonomijama da odgovore na vanjske potrese. U posljednjoj deceniji dogodila su se tri takva potresa: globalna finansijska kriza, kriza eurozone i sada COVID – 19. To objašnjava činjenicu da ukoliko je Slovačka u periodu od 2000-2008. zabilježila najveći porast izvoza u Njemačku, toliko od 2009. godine, otkad je u eurozoni njen rast izvoza je najniži među zemljama V4. Mogućnost reagovanja sa deprecijacijom valute u slučaju potresa i na taj način olakšavanje položaja izvoznika, nadmašuje koristi fiksnog kursa u periodima relativnog mira. Vlastite valute su prednost za naš region.

Još jedna prednost grupe V4 je njena makroekonomska stabilnost. Iako Mađarska ima najveći javni dug u našem regionu, koji iznosi oko 70 procenata BDP-a (u polovini 2020. godine), ali čak i ova vrijednost je znatno ispod prosjeka EU (88% BDP) i eurozone (95% BDP). Inflacija u zemljama V4 je u posljednje vrijeme nešto viša, ali je i dalje stabilna – oko 3 proc. **U Češkoj i Poljskoj stopa nezaposlenosti je oko 3%, što je najbolji rezultat u cijeloj EU. U Mađarskoj je stopa nezaposlenosti oko 4,5 %, što je otprilike polovina prosjeka eurozone. Sve zemlje V4 bilježe trgovinski suficit.** Niska nezaposlenost i relativno nizak dug takođe pogoduju dobrom stanju finansijskog i bankarskog sektora.

Zemlje Centralne Europe ulaze u sljedeću deceniju sa boljim izgledima za ekonomski razvoj od većine europskih zemalja. Uslov za ovu prednost biće konzervativna ekonomska politika, blagodatni fleksibilnog kursa sopstvenih valuta i ne opterećivanje poslovanja prekomjernim propisima.

Tekst se objavljuje istovremeno u poljskom mjesečniku „Sve što je najvažnije“ u okviru projekta „Dekada Centralne Europe“ koji se sprovodi zajedno sa Varšavskom berzom.